

ਸਿਵਲ ਰਿੱਟ

ਹਰਨਾਮ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਕਪੂਰ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਜੇ.ਜੇ. 3. ਗੁਰਸਰਨ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਹੋਰ, - ਪਟੀਸ਼ਨਰ।

ਬਨਾਮ

ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਅਤੇ ਹੋਰ, ਉੱਤਰਦਾਤਾ।

1954 ਦੀ ਸਿਵਲ ਰਿੱਟ ਨੰ. 86

ਫੈਸਲੇ ਦੀ ਮਿਤੀ 2 ਜੁਲਾਈ 1954

ਪੂਰਬ ਪੰਜਾਬ ਹੋਲਡਿੰਗਜ਼ (ਕੰਸੋਲਿਡੇਸ਼ਨ ਐਂਡ ਪ੍ਰੀਵੈਨਸ਼ਨ ਆਫ ਫ੍ਰੈਗਮੈਂਟੇਸ਼ਨ) ਐਕਟ 1948 ਦਾ ਐਲ. -ਕੀ ਧਾਰਾ 14 ਅਤੇ 31 (2) ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਅਤਿ ਉਲੰਘਣਾ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਐਕਟ ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਛੇਦ 31 (2) ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਉਪਬੰਧ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਹ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਉਲਟ ਨਹੀਂ ਸੀ।

460

ਪੰਜਾਬ ਸੀਰੀਜ਼

[VOL. VITI]

ਅੱਗੋਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 14 ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ। ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਕੋਈ ਸੰਕੇਤ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਵੀ ਅਜਿਹੇ ਹੀ ਹਾਲਾਤ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਜ਼ਮੀਨ ਦੀ ਇਕਸੁਰਤਾ ਹੋਣੀ ਹੈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਕੋਈ ਵੱਖਰਾ ਕਾਨੂੰਨ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਸਿਰਫ਼ ਇਸ ਲਈ ਕਿ ਭੂਮੀ ਗ੍ਰਹਿਣ ਐਕਟ ਦੇ ਤਹਿਤ ਜਨਤਕ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਲਾਜ਼ਮੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਇਹ ਮੰਨਣ ਦਾ ਕੋਈ ਕਾਰਨ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਅਪ੍ਰਾਪਤ ਐਕਟ ਲਾਗੂ ਹੋਣ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਵਿਤਕਰਾ ਪੇਸ਼ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ. ਪੱਛਮੀ ਬੰਗਾਲ ਰਾਜ ਬਨਾਮ ਸੁਬੋਧ ਗੋਪਾਲ ਬੋਸ ਅਤੇ ਹੋਰ (1), ਦਵਾਰਕਾਦਾਸ ਸ਼੍ਰੀਨਿਵਾਸ ਬਨਾਮ ਦਿ ਸ਼ੋਲਾਪੁਰ ਸਪਿਨਿੰਗ ਐਂਡ ਵੇਵਿੰਗ ਕੰਪਨੀ ਲਿਮਿਟੇਡ ਅਤੇ ਹੋਰ (2), ਪੱਛਮੀ ਬੰਗਾਲ ਰਾਜ ਬਨਾਮ ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਬੇਲਾ ਬੈਨਰਜੀ ਅਤੇ ਹੋਰ (3)) ਅਤੇ ਵੀਰੱਪਾ ਪਿੱਲਈ ਬਨਾਮ ਰਮਨ ਅਤੇ ਰਮਨ ਲਿਮਿਟੇਡ ਅਤੇ ਹੋਰ (4), ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।

ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 226 ਅਧੀਨ ਪਟੀਸ਼ਨ।

ਪ੍ਰਾਰਥਨਾ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਹੈ:-

(i) ਕਿ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕਤਾ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਰਿੱਟ ਜਾਰੀ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਕੇਸ ਦੇ ਰਿਕਾਰਡ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਐਕਟ ਅਧੀਨ ਸਾਰੀ ਕਾਰਵਾਈ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। (ii) ਅਜਿਹੀਆਂ ਹੋਰ ਰਿੱਟਾਂ ਅਤੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਇਹ ਮਾਨਯੋਗ ਅਦਾਲਤ ਜਾਇਜ਼ ਅਤੇ ਮੁਨਾਸਬ ਸਮਝੇ।

(iii) ਕਿ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੇਧੀ ਹੋਈ ਸਕੀਮ ਨੂੰ ਪਾਸੇ ਰੱਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ,

(iv) ਕਿ ਇਸ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦੇ ਨਿਪਟਾਰੇ ਤੱਕ ਪੈਂਡਿੰਗ ਪਟੀਸ਼ਨਰਾਂ ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਨੂੰ ਖਰਾਬ ਕਰਨ ਤੋਂ ਜਵਾਬਦਾਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਸਿਖਲਾਈ ਦੇਣ ਲਈ ਜ਼ਰੂਰੀ ਅੰਤਰਿਮ ਆਦੇਸ਼ ਦਿੱਤੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ, ਅਤੇ (v) ਕਿ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦੇ ਖਰਚੇ ਦਿੱਤੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ,

ਏ.ਐਨ. ਗਰੇਵਰ, ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾਵਾਂ ਲਈ।

ਜਵਾਬਦਾਤਾਵਾਂ ਲਈ ਐੱਸ.ਐੱਮ.ਸੀਕਰੀ, ਐਡਵੋਕੇਟ-ਜਨਰਲ ਅਤੇ ਕੇ.ਐੱਸ. ਚਾਵਲਾ, ਸਹਾਇਕ ਐਡਵੋਕੇਟ-ਜਨਰਲ।

ਹੁਕਮ

ਕਪੂਰ, ਜੇ. ਇਹ ਪਹਿਲੇ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਚਾਰ ਪਟੀਸ਼ਨਰਾਂ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੇ ਦੋ ਨਿਯਮ ਹਨ C.W.A. 36-54 ਅਤੇ ਅੱਠ ਦੂਜੇ ਸੀ.ਡਬਲਊ.ਏ. 37-54 ਅਤੇ ਵਕੀਲ ਦਲੀਲ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਹੋਲਡਿੰਗ ਨੂੰ ਇਕਜੁੱਟ ਕਰਨ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹੁਕਮਾਂ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਦੀ ਤਹਿਸੀਲ ਤਰਨਤਾਰਨ ਦੇ ਪਿੰਡ ਨੈਸ਼ਹਿਰਾ ਪੁਨੂੰਆਂ ਵਿੱਚ ਹੋਲਡਿੰਗਜ਼ ਨੂੰ ਇਕਸੁਰ ਕਰਨ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਵਧਾਉਣ ਤੋਂ ਰੋਕਿਆ ਜਾਵੇ।

VOL. VIII]

ਭਾਰਤੀ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀਆਂ ਰਿਪੋਰਟਾਂ

461

17 ਜੁਲਾਈ 1951 ਨੂੰ ਪੂਰਬ ਪੰਜਾਬ ਹੋਲਡਿੰਗਜ਼ (ਕੰਸੋਲਿਡੇਸ਼ਨ ਐਂਡ ਪ੍ਰੀਵੈਨਸ਼ਨ ਆਫ ਫ੍ਰੈਗਮੈਂਟੇਸ਼ਨ) ਐਕਟ, 1948 ਦੇ ਐਕਟ ਐਲ ਦੀ ਧਾਰਾ 14 ਦੇ ਤਹਿਤ ਇੱਕ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਪਿੰਡ ਨੈਸ਼ਹਿਰਾ ਪੁਨੂੰਆਂ ਵਿੱਚ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਦੀ ਹੋਲਡਿੰਗਜ਼ ਨੂੰ ਮਜ਼ਬੂਤ ਕਰਨ ਲਈ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਪਿੰਡ ਨੂੰ ਹਰ ਤਰਫ ਵਿੱਚ ਤਿੰਨ ਤਰਫੇ ਅਤੇ ਕਈ ਪੱਤੀਆਂ ਮਿਲੀਆਂ ਹਨ ਜੋ ਹਨ-

ਲੜੀ ਨੰ.	ਤਰਫ ਦਾ ਨਾਮ	ਹਰ ਇੱਕ ਤਰਫ ਵਿੱਚ ਪੱਤੀ ਦਾ ਨਾਮ
1	ਰਿਸਾਲ	1.ਜਗ 2.ਨੰਦ 3.ਮੁਕੰਦ 4.ਮੋਹਨ ਦਾਸ 5.ਲਾਲ ਚੰਦ 6.ਚੂਹੜ ਮਲ 7.ਮਾਧੇ 8.ਮਾਲਾ 9.ਮੁਦਕੇ 10.ਛਿਨ੍ਹਾਂ 11. ਦਾਲੂ 12.ਗਿੱਲ 13.ਢਿਲੋਂ

ਰਸਾਲ ਦਾ ਘਟਦਾ ਕ੍ਰਮ

ਹੋਰ ਲੋਕਾਂ ਦਿਆਂ ਘਟਦੇ ਕ੍ਰਮ ਵਿੱਚ ਆਮ ਪਟੀਆਂ ਜਿਹੜੀਆਂ ਤਰਫ ਰਸਾਲ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋ ਗਈਆਂ

2.	ਦਾਸ	1. ਦਾਸ 2. ਮਸਤ 3. ਅਬਦਲ	] ਕਿਰਤਾ ਦਾ ਘਟਦਾ ਕ੍ਰਮ ਵਿੱਚ
3.	ਸੰਦ	1.ਜੈਮਲ 2.ਮਨਸੂਰ 3.ਲਾਲ ਚੰਦ 4.ਮਿਕਾਲ 5.ਉਮਰ ਸ਼ਾਲ	] ਸੰਧ ਦੇ ਅੱਟਦੇ ਕ੍ਰਮ ਵਿੱਚ

15 ਜੂਨ 1953 ਨੂੰ, ਸ੍ਰੀ ਕੇ.ਕੇ. ਕਾਲੀਆ, ਕਨਸੋਲੀਡੇਸ਼ਨ ਅਫਸਰ ਅਤੇ ਤਹਿਸੀਲਦਾਰ, ਨੇ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 14(2) ਅਧੀਨ ਹੋਲਡਿੰਗਜ਼ ਨੂੰ ਇਕਜੁੱਟ ਕਰਨ ਲਈ ਇੱਕ ਡਰਾਫਟ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਜੋ 1954 ਦੀ ਸਿਵਲ ਰਿੱਟ ਐਪਲੀਕੇਸ਼ਨ ਨੰਬਰ 37 ਵਿੱਚ ਪੰਨਾ 31 'ਤੇ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਸਕੀਮ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 46 ਅਧੀਨ ਬਣਾਏ ਗਏ ਨਿਯਮਾਂ ਦੇ ਨਿਯਮ 3 ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਇਸ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਵਿਵਾਦ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਵਿਧੀਵਤ ਘੋਸ਼ਣਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਇਕਸਾਰਤਾ ਦੀ ਇਸ ਸਕੀਮ ਵਿੱਚ ਸੋਧ ਕੀਤੀ ਗਈ ਅਤੇ ਸੋਧੀ ਹੋਈ ਸਕੀਮ ਨੂੰ ਸੈਟਲਮੈਂਟ ਅਫਸਰ ਨੂੰ ਭੇਜਿਆ ਗਿਆ ਅਤੇ ਅੰਤ ਵਿੱਚ ਉਸ ਦੁਆਰਾ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਇਸ ਸੋਧੀ ਹੋਈ ਸਕੀਮ ਦਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨ 2 ਦਸੰਬਰ, 1950 ਨੂੰ ਹੋਇਆ ਸੀ ਅਤੇ ਤੀਹ ਦਿਨਾਂ ਦੀ ਮਿਆਦ ਜੋ ਇਤਰਾਜ਼ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਲਈ ਨਿਰਧਾਰਤ ਮਿਆਦ ਸੀ, ਪੂਰੀ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ

ਇਤਰਾਜ਼ ਦਾਇਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ, ਜੋ ਕਿ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਸਨ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ, ਸੰਸ਼ੋਧਿਤ ਸਕੀਮ ਨੂੰ ਸੈਟਲਮੈਂਟ ਅਫਸਰ ਦੁਆਰਾ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰ ਲਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਇਹ ਉਹ ਸਕੀਮ ਹੈ ਜਿਸ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਇਕਸੁਰਤਾ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਸੀ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਇਸ ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਦਾ ਹੁਕਮ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ। ਪਟੀਸ਼ਨ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਤੱਕ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਪਰੇਸ਼ਾਨ ਨਾ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ।

ਈਸਟ ਪੰਜਾਬ ਹੋਲਡਿੰਗਜ਼ (ਕੰਸੋਲੀਡੇਸ਼ਨ ਐਂਡ ਪ੍ਰੋਵੀਨਸ਼ਨ ਆਫ ਫ੍ਰੈਗਮੈਂਟੇਸ਼ਨ) ਐਕਟ, 1948 ਦੇ ਐਕਟ । ਦੀ ਸੰਵਿਧਾਨਕਤਾ 'ਤੇ ਦੋ ਆਧਾਰਾਂ 'ਤੇ ਹਮਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ- (1) ਕਿ ਇਹ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 31 ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ (2) ਧਾਰਾ 14 ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਸੰਵਿਧਾਨ. ਇਸ ਦੀ ਸੰਵਿਧਾਨਕਤਾ ਨੂੰ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸ ਐਕਟ ਦੇ ਕੁਝ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦੇਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਸੈਕਸ਼ਨ 2(ਬੀ) ਹੋਲਡਿੰਗਜ਼ ਦੇ ਏਕੀਕਰਨ ਨੂੰ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕਰਦਾ ਹੈ-

"2(ਬੀ) 'ਹੋਲਡਿੰਗਜ਼ ਦਾ ਇਕਸੁਰਤਾ' ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ ਕਿਸੇ ਜਾਇਦਾਦ ਜਾਂ ਉਪ-ਵਿਭਾਗ ਵਿਚਲੀ ਸਾਰੀ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਜ਼ਮੀਨ ਦਾ ਏਕੀਕਰਨ ਅਤੇ ਮੁੜ ਵੰਡ ਤਾਂ ਜੋ ਹੋਲਡਿੰਗਜ਼ ਵਿਚ ਪਲਾਟਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਨੂੰ ਘਟਾਇਆ ਜਾ ਸਕੇ;

ਸੈਕਸ਼ਨ 2(j) ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੇ ਰਿਕਾਰਡ ਵਿੱਚ 'ਉਪ-ਵਿਭਾਜਨ' ਦਾ ਅਰਥ 'ਪੱਟੀ', 'ਤਰਫ਼' ਜਾਂ 'ਪਾਨਾ' ਨੂੰ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਸੈਕਸ਼ਨ 14 ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਹੋਲਡਿੰਗਜ਼ ਨੂੰ ਇਕਜੁੱਟ ਕਰਨ ਲਈ ਇੱਕ ਸਕੀਮ ਬਣਾਉਣ ਦੇ ਆਪਣੇ ਇਰਾਦੇ ਬਾਰੇ ਇੱਕ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਧਾਰਾ 14(2) ਦੇ ਤਹਿਤ ਉਹ ਇੱਕ ਏਕੀਕਰਨ ਅਫਸਰ ਨਿਯੁਕਤ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਹਰਜਾਨੇ ਦੀ ਭਰਪਾਈ ਲਈ ਵਿਵਸਥਾ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 15(1) ਅਤੇ 34(1) ਦੇ ਤਹਿਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਜੋ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਚਲਦੀ ਹੈ:-

"15(1) ਕਨਸੋਲੀਡੇਸ਼ਨ ਅਫਸਰ ਦੁਆਰਾ ਤਿਆਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸਕੀਮ, ਕਿਸੇ ਵੀ ਮਾਲਕ ਨੂੰ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦੀ ਅਦਾਇਗੀ ਲਈ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰੇਗੀ ਜਿਸ ਨੂੰ ਉਸਦੀ ਅਸਲ ਹੋਲਡਿੰਗ ਨਾਲੋਂ ਘੱਟ ਮਾਰਕੀਟ ਮੁੱਲ ਦੀ ਹੋਲਡਿੰਗ ਅਲਾਟ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਮਾਲਕ ਤੋਂ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦੀ ਵਸੂਲੀ ਲਈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਉਸਦੀ ਅਸਲ ਹੋਲਡਿੰਗ ਨਾਲੋਂ ਵੱਧ ਮਾਰਕੀਟ ਮੁੱਲ ਦੀ ਹੋਲਡਿੰਗ ਅਲਾਟ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਵੇਲ. VIII]

ਭਾਰਤੀ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀਆਂ ਰਿਪੋਰਟਾਂ

463

34(1) ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦੀ ਰਕਮ ਦਾ ਮੁਲਾਂਕਣ ਭੂਮੀ ਗ੍ਰਹਿਣ ਐਕਟ, 1894 (1894 ਦਾ I) ਦੀ ਧਾਰਾ 23 ਦੀ ਉਪ ਧਾਰਾ (1) ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਸੰਭਵ ਹੋਵੇ, ਏਕੀਕਰਨ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ।"

ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 31 (2) ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦੀ ਹੈ-

31 (2) ਕੋਈ ਵੀ ਜਾਇਦਾਦ, ਚੱਲ ਜਾਂ ਅਚੱਲ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਪਾਰਕ ਜਾਂ ਉਦਯੋਗਿਕ ਉੱਦਮ ਵਿੱਚ, ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਕੰਪਨੀ ਦੀ ਮਾਲਕੀ ਵਿੱਚ, ਕਿਸੇ ਵੀ ਹਿੱਤ ਸਮੇਤ, ਕਿਸੇ ਵੀ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਅਧੀਨ ਜਨਤਕ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਕਬਜ਼ਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ ਜਾਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ ਅਜਿਹੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ, ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਕਾਨੂੰਨ ਕਬਜ਼ੇ ਵਿੱਚ ਲਈ ਗਈ ਜਾਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ ਜਾਇਦਾਦ ਲਈ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦੀ ਵਿਵਸਥਾ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ਅਤੇ ਜਾਂ ਤਾਂ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦੀ ਰਕਮ, ਜਾਂ ਉਹਨਾਂ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦੀ ਹੈ ਜਿਸ 'ਤੇ, ਅਤੇ ਜਿਸ ਢੰਗ ਨਾਲ, ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਨਿਰਧਾਰਤ ਅਤੇ ਦਿੱਤਾ ਜਾਣਾ ਹੈ।"

ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਦੋ ਚੀਜ਼ਾਂ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹਨ ਜੇਕਰ ਅਚੱਲ ਸੰਪਤੀ ਰਾਜ ਦੁਆਰਾ ਜਾਂ ਰਾਜ ਦੇ ਹੁਕਮਾਂ ਅਧੀਨ ਕਬਜ਼ੇ ਵਿੱਚ ਲਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਕਾਨੂੰਨ (1) ਕਬਜ਼ੇ ਵਿੱਚ ਲਈ ਗਈ ਸੰਪਤੀ ਲਈ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਅਤੇ (2) ਜਾਂ ਤਾਂ ਰਕਮ ਦਾ ਨਿਰਧਾਰਨ ਕਰਨ ਦੀ ਵਿਵਸਥਾ ਕਰੇ। ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਬਾਰੇ ਜਾਂ ਉਹਨਾਂ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਨੂੰ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨਾ ਜਿਸ 'ਤੇ ਅਤੇ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਮੈਂ ਸੈਕਸ਼ਨ 15(1) ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਦਾ ਹਾਂ, ਇਹ ਕਿਸੇ ਵੀ ਮਾਲਕ ਨੂੰ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦੇ ਭੁਗਤਾਨ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਉਸਦੀ ਅਸਲ ਹੋਲਡਿੰਗ ਨਾਲੋਂ ਘੱਟ ਮਾਰਕੀਟ ਮੁੱਲ ਦੀ ਹੋਲਡਿੰਗ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਵੀ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਕੀਮ ਵਿੱਚ ਇਸ ਲਈ ਇੱਕ ਵਿਵਸਥਾ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਇੱਕ ਮਾਲਕ ਤੋਂ ਦੂਜੇ ਨੂੰ ਭੁਗਤਾਨ ਲਈ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦੀ ਵਸੂਲੀ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦੀ ਰਕਮ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਨਹੀਂ ਹੈ- ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਇਹ ਉਹ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜਿਸ 'ਤੇ ਸਿਧਾਂਤ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕੇ ਅਤੇ

464

ਪੰਜਾਬ ਸੀਰੀਜ਼

[VOL. VIN

ਜਿਸ ਢੰਗ ਨਾਲ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਹੈ ਅਤੇ ਦਿੱਤਾ ਜਾਣਾ ਹੈ, ਉਹ ਅਪ੍ਰਗਟਡ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 34(1) ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਜੋ ਇਹ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦਾ ਮੁਲਾਂਕਣ ਕੰਸੋਲੀਡੇਸ਼ਨ ਅਫਸਰ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਭੂਮੀ ਗ੍ਰਹਿਣ ਐਕਟ ਦੀ 23(1), ਸੈਕਸ਼ਨ ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਸੰਭਵ ਹੋਵੇ ਕਿਹੜੀ ਧਾਰਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਨੂੰ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸ ਨੂੰ ਕੀ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਇਸ ਲਈ ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿ ਇਹ ਐਕਟ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਧਾਰਾ 31 (2) ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਵਕੀਲ ਨੇ ਪੱਛਮੀ ਬੰਗਾਲ ਰਾਜ ਬਨਾਮ ਸੁਬੋਧ ਗੋਪਾਲ ਬੋਸ ਅਤੇ ਹੋਰਾਂ (1), ਦਵਾਰਕਾਦਾਸ ਸ਼੍ਰੀਨਿਵਾਸ ਬਨਾਮ ਦਿ ਸ਼ੇਲਾਪੁਰ ਸਪਿਨਿੰਗ ਐਂਡ ਵੇਵਿੰਗ ਕੰਪਨੀ, ਲਿਮਟਿਡ ਅਤੇ ਹੋਰਾਂ (2), ਅਤੇ ਪੱਛਮੀ ਬੰਗਾਲ ਰਾਜ ਬਨਾਮ ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਬੇਲਾ ਬੈਨਰਜੀ ਅਤੇ ਹੋਰ (3)। ਮੇਰੇ ਖਿਆਲ ਵਿੱਚ, ਇਲਜ਼ਾਮਬੱਧ ਐਕਟ ਕਿਸੇ ਵੀ ਅਜਿਹੇ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਉੱਤੇ ਵਕੀਲ ਨੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਇਸ ਕੇਸ ਦਾ ਸਬੰਧ ਹੈ, ਸਿਰਫ ਸੁਬੋਧ ਗੋਪਾਲ ਬੋਸ ਦੇ ਕੇਸ (4) ਦੀ ਪ੍ਰਸੰਗਿਕਤਾ, ਸ਼ਬਦਾਂ ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ 'ਕਬਜ਼ਾ ਕਰ ਲਿਆ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ, ਇਮਪਿਊਡਡ ਐਕਟ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਅਤੇ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਨਿਰਧਾਰਨ ਦੇ ਢੰਗ ਦੀ ਵਿਵਸਥਾ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਸ਼ੇਲਾਪੁਰ ਸਪਿਨਿੰਗ ਐਂਡ ਵੇਵਿੰਗ ਕੰਪਨੀ ਦੇ ਕੇਸ (2) ਵਿੱਚ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਨਿਯਮ ਵੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਬੇਲਾ ਬੈਨਰਜੀ ਦੇ ਕੇਸ (3) ਵਿੱਚ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਨਿਯਮ, ਜਿੱਥੇ ਸਭ ਕੁਝ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਮਾਲਕ ਨੂੰ ਜਿਸ ਚੀਜ਼ ਤੋਂ ਵਾਂਝਾ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਉਸ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਹੋਵੇ। ਇਸ ਵਿਚਾਰ ਵਿੱਚ ਕਿ ਮੈਂ ਅਪ੍ਰੈਸ਼ਨ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 15(1) ਅਤੇ ਧਾਰਾ 34(1) ਨੂੰ ਲਿਆ ਹੈ, ਇਹਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੋਈ ਵੀ ਕੇਸ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾਵਾਂ ਦੀ ਮਦਦ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਮੇਰੀ ਰਾਏ ਵਿੱਚ, ਇਸ ਲਈ, ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 31 (2) ਦੀ ਕੋਈ ਉਲੰਘਣਾ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 14 ਦਾ ਉਲੰਘਣਾ ਇਸ ਤੱਥ 'ਤੇ ਅਧਾਰਤ ਹੈ ਕਿ ਭਾਵੇਂ ਭੂਮੀ ਗ੍ਰਹਿਣ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਤਹਿਤ ਇੱਕ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਹੈ ਕਿ

ਵੋਲ. VIII]

ਭਾਰਤੀ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀਆਂ ਰਿਪੋਰਟਾਂ

465

ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਜੱਜ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਅਤੇ ਫਿਰ ਹਾਈਕੋਰਟ ਅਤੇ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੂੰ ਅਪੀਲ ਦੀ ਚੁਣੌਤੀ ਐਕਟ ਵਿਚ ਅਜਿਹੀ ਕੋਈ ਵਿਵਸਥਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਆਰਟੀਕਲ 14 ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ-

"14. ਰਾਜ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਸਮਾਨਤਾ ਜਾਂ ਭਾਰਤ ਦੇ ਖੇਤਰ ਦੇ ਅੰਦਰ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਦੀ ਬਰਾਬਰੀ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕਰੇਗਾ।"

ਇਹ ਧਾਰਾ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਸਮਾਨਤਾ ਅਤੇ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਦੀ ਬਰਾਬਰ ਸੁਰੱਖਿਆ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਨਹੀਂ ਦਿਖਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਹੋਲਡਿੰਗਜ਼ ਨੂੰ ਇਕਸੁਰ ਕਰਨ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਕੋਈ ਹੋਰ ਕਾਨੂੰਨ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਇੱਕ ਵੱਖਰੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਇਹ ਦਿਖਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਰਾਜ ਦੇ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਹਿੱਸੇ ਵਿੱਚ, ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਨੂੰ ਇਕਸੁਰਤਾ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਅਧਿਕਾਰ ਹਨ। ਹੁਣ, ਚੁਣੌਤੀ ਐਕਟ ਪੰਜਾਬ ਐਕਟ ਹੈ ਜੋ ਰਾਜ ਸੂਚੀ ਵਿੱਚ ਆਈਟਮ 18 ਦੇ ਅਧੀਨ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਜੋ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਤ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੁਆਰਾ ਇਸ ਰਾਜ ਦੇ ਸਾਰੇ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਲਈ ਇੱਕੋ ਵਿਸ਼ੇ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਬਣਾਏ ਗਏ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਬਰਾਬਰਤਾ ਜਾਂ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਬਰਾਬਰੀ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ। ਸ੍ਰੀ ਗਰੇਵਰ ਨੇ ਅਨਵਰ ਅਲੀ ਦੇ ਕੇਸ (1) ਵਿੱਚ ਮਹਾਜਨ, ਜੇ., ਅਤੇ ਮੁਖਰਜੀ, ਜੇ. ਦੇ ਕੁਝ ਨਿਰੀਖਣਾਂ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ। ਸਾਬਕਾ ਨੇ ਦੱਖਿਆ-

"ਇਹ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਜਾਂ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੇ ਵਰਗ ਨੂੰ ਵਿਤਕਰੇ ਅਤੇ ਵਿਰੋਧੀ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਲਈ ਇੱਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਵਿਸ਼ੇ ਵਜੋਂ ਸਿੰਗਲ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਤੋਂ ਰੋਕਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਲੋਕਤੰਤਰ ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ ਮਨੁੱਖ ਦੇ ਮੁਢਲੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦਾ ਸਤਿਕਾਰ, ਹਾਲਾਂਕਿ, ਸ਼ੱਕੀ ਜਾਂ ਅਯੋਗ। ਅਧਿਕਾਰ ਦੀ ਬਰਾਬਰੀ ਗਣਤੰਤਰਵਾਦ ਦਾ ਸਿਧਾਂਤ ਹੈ। ਅਤੇ ਆਰਟੀਕਲ 14

ਨਿਆਂ ਦੇ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਵਿੱਚ ਇਸ ਸਮਾਨਤਾ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਕਾਨੂੰਨੀ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਲਈ ਇਸਦੀ ਅਰਜ਼ੀ ਵਿੱਚ ਲੇਖ ਹਰ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਸਬੂਤ ਦੇ ਇੱਕੋ ਜਿਹੇ ਨਿਯਮਾਂ ਅਤੇ ਵਿਧੀਆਂ ਦਾ ਭਰੋਸਾ ਦਿਵਾਉਂਦਾ ਹੈ।

ਵਿਧੀ. ਦੂਜੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ, ਇੱਕੋ ਜਿਹੇ ਹਾਲਾਤ ਵਿੱਚ ਸਾਰਿਆਂ ਲਈ ਇੱਕੋ ਜਿਹਾ ਨਿਯਮ ਮੌਜੂਦ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇਸ ਸਿਧਾਂਤ ਦਾ ਇਹ ਮਤਲਬ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਹਰੇਕ ਕਾਨੂੰਨ ਦਾ ਉਹਨਾਂ ਸਾਰੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਲਈ ਸਰਵਵਿਆਪੀ ਉਪਯੋਗ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜੋ ਕੁਦਰਤ, ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਜਾਂ ਸਥਿਤੀ ਦੁਆਰਾ ਇੱਕੋ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਹਨ।"

ਅਤੇ ਪੰਨਾ 320 'ਤੇ ਮੁਖਰਜੀ, ਜੇ.

"ਇਸਦਾ ਮਤਲਬ ਸਿਰਫ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਸਮਾਨ ਸਥਿਤੀ ਵਾਲੇ ਸਾਰੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨਾਲ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੇ ਗਏ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਅਤੇ ਲਗਾਈਆਂ ਗਈਆਂ ਦੇਣਦਾਰੀਆਂ ਵਿੱਚ ਇੱਕੋ ਜਿਹਾ ਵਿਹਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ।"

ਪਰ ਦੋਵੇਂ ਵਿਦਵਾਨ ਜੱਜ ਇਸ ਗੱਲ ਵੱਲ ਧਿਆਨ ਦੇਣ ਲਈ ਸਾਵਧਾਨ ਸਨ ਕਿ ਇਸ ਸਿਧਾਂਤ ਦਾ ਇਹ ਮਤਲਬ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਹਰ ਕਾਨੂੰਨ ਦਾ ਸਾਰੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਲਈ ਸਰਵ ਵਿਆਪਕ ਉਪਯੋਗ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਅਤੇ ਪੰਨਾ 320 'ਤੇ ਮੁਖਰਜੀ, ਜੇ. ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਨੁਛੇਦ 14 ਵਿੱਚ ਗਾਰੰਟੀ ਦੇ ਅੰਤਰਗਤ ਸਿਧਾਂਤ ਇਹ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਇੱਕੋ ਜਿਹੇ ਨਿਯਮ ਸਾਰੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਹੋਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ ਜਾਂ ਹਾਲਾਤਾਂ ਦੇ ਭਿੰਨਤਾਵਾਂ ਦੀ ਪਰਵਾਹ ਕੀਤੇ ਬਿਨਾਂ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀ ਪ੍ਰਭੂਤਾ ਨੂੰ ਥੋੜਾ ਜਿਹਾ ਹੇਠਾਂ ਦੇਖਦਿਆਂ ਉਹੀ ਉਪਾਅ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਉਪਲਬਧ ਹੋਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ ਮਾਨਯੋਗ ਜੱਜ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਦੇਖਿਆ

"ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਬਰਾਬਰ ਸੁਰੱਖਿਆ ਦੇ ਨਿਯਮ ਦੀ ਕੋਈ ਉਲੰਘਣਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ, ਜੇਕਰ ਕਾਨੂੰਨ ਕਿਸੇ ਖਾਸ ਵਰਗ ਦੇ ਸਾਰੇ ਲੋਕਾਂ ਨਾਲ ਇੱਕੋ ਜਿਹਾ ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਕੋਲ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਵਰਗੀਕਰਣ ਕਰਨ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਰੱਖਣ ਦਾ ਬਿਨਾਂ ਸ਼ੱਕ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਸਥਿਤੀਆਂ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਉਸੇ ਨਿਯਮ ਦੇ ਅਧੀਨ ਕਾਫ਼ੀ ਸਮਾਨ ਹਨ, ਵੱਖਰੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਥਿਤ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਲਈ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਨਿਯਮਾਂ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਦੇ ਹੋਏ।"

ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਇਸ ਧਾਰਾ ਦੀ ਕੋਈ ਉਲੰਘਣਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜੇਕਰ ਕਾਨੂੰਨ ਕਿਸੇ ਖਾਸ ਵਰਗ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਸਾਰੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨਾਲ ਇੱਕੋ ਜਿਹਾ ਵਿਵਹਾਰ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਇਹ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਰੱਖਣ ਤੋਂ ਰੋਕਦਾ ਹੈ ਜੋ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਉਸੇ ਨਿਯਮ ਦੇ ਅਧੀਨ ਸਮਾਨ ਸਥਿਤੀਆਂ ਵਾਲੇ ਹਨ।

ਜਿਵੇਂ ਮੈਂ ਕਿਹਾ ਹੈ, ਉਥੇ

ਇਹ ਦਰਸਾਉਣ ਲਈ ਕੁਝ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹਲਾਤਾਂ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੇ ਗਏ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਜ਼ਮੀਨ ਦੀ ਇਕਾਈ ਹੋਈ ਹੈ, ਇੱਕ ਵੱਖਰਾ ਕਾਨੂੰਨ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਸਿਰਫ਼ ਇਸ ਲਈ ਕਿ ਭੂਮੀ ਗ੍ਰਹਿਣ ਐਕਟ ਦੇ ਤਹਿਤ ਜਨਤਕ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਲਾਜ਼ਮੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ, ਇੱਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਇਹ ਮੰਨਣ ਦਾ ਕੋਈ ਕਾਰਨ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਅਪ੍ਰਵਾਨਿਤ ਐਕਟ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਦੀ ਲਾਗੂਤਾ ਜਾਂ ਸੁਰੱਖਿਆ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਵਿਤਕਰਾ ਪੇਸ਼ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਅੱਗੇ ਇਹ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਡਰਾਫਟ ਸਕੀਮ ਨੂੰ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਕਰਨ ਅਤੇ ਕੋਈ ਇਤਰਾਜ਼ ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਾ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਕੰਸੋਲਿਡੇਸ਼ਨ ਅਫਸਰ ਸਕੀਮ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਸੋਧ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ ਸੀ, ਪਰ ਮੈਂ ਇਸ ਬੇਨਤੀ ਨਾਲ ਸਹਿਮਤ ਹੋਣ ਵਿੱਚ ਅਸਮਰੱਥ ਹਾਂ। ਸੈਕਸ਼ਨ 19(1) ਦੇ ਹੇਠ ਦਿੱਤੇ ਹਿੱਸੇ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਿਸ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ-

"ਏਕੀਕਰਨ ਅਫਸਰ, ਇਤਰਾਜ਼ਾਂ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਜੇਕਰ ਕੋਈ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਸਕੀਮ ਨੂੰ ਅਜਿਹੀਆਂ ਸੋਧਾਂ ਨਾਲ ਪੇਸ਼ ਕਰੇਗਾ, ਜੋ ਕਿ ਉਹ ਇਤਰਾਜ਼ਾਂ 'ਤੇ ਆਪਣੀਆਂ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਦੇ ਨਾਲ, ਸੈਟਲਮੈਂਟ ਅਫਸਰ (ਇਕਸੋਲਿਡੇਸ਼ਨ) ਨੂੰ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸਮਝਦਾ ਹੈ। .)"

ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਮੈਂ ਇਸ ਸੈਕਸ਼ਨ ਨੂੰ ਸਮਝਦਾ ਹਾਂ ਇਸਦਾ ਮਤਲਬ ਹੈ ਕਿ ਏਕੀਕਰਨ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੂੰ ਇਤਰਾਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਜੇਕਰ ਕੋਈ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਇਆ ਹੈ ਅਤੇ ਭਾਵੇਂ ਕੋਈ ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਹ ਲੋੜੀਂਦੀਆਂ ਸੋਧਾਂ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਫਿਰ ਆਪਣੀ ਰਿਪੋਰਟ ਪੇਸ਼ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਮੈਂ ਕਲਪਨਾ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ। ਕਿ ਇੱਕ ਵਾਰ ਡਰਾਫਟ ਸਕੀਮ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਹੋ ਜਾਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਕੋਈ ਵੀ ਸੋਧ ਕਰਨ ਦੀ ਇਕਸਾਰਤਾ ਅਫਸਰ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਸਿਰਫ ਲੋੜੀਂਦੀ ਸ਼ਰਤ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਸੋਧੀ ਹੋਈ ਸਕੀਮ ਨੂੰ ਕੰਸੋਲਿਡੇਸ਼ਨ ਅਫਸਰ ਦੁਆਰਾ ਨਿਯਮ 3 ਵਿੱਚ ਨਿਰਧਾਰਤ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

468

ਪੰਜਾਬ ਸੀਰੀਜ਼

[VOL. VIII

ਸ੍ਰੀ ਗਰੇਵਰ ਨੇ ਅੱਗੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸੋਧੀ ਹੋਈ ਸਕੀਮ ਨੂੰ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਿਤ ਢੰਗ ਨਾਲ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਜੋ ਕਿ ਮੇਰੇ ਵਿਚਾਰ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਗਲਤ ਧਾਰਨਾ 'ਤੇ ਅਧਾਰਤ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਅਸੀਂ ਪਾਇਆ ਹੈ ਕਿ 2 ਦਸੰਬਰ 1953 ਨੂੰ ਸੋਧੀ ਹੋਈ ਸਕੀਮ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਇਤਰਾਜ਼ ਜੋ ਕਿ ਇਸ ਸਕੀਮ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਦਾਇਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨ ਦੇ ਤੀਹ ਦਿਨਾਂ ਬਾਅਦ ਦਾਇਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ, ਸਮੇਂ ਦੁਆਰਾ ਰੋਕੇ ਗਏ ਸਨ ਅਤੇ ਸਿੱਟੇ ਵਜੋਂ ਵਿਚਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ ਸੋਧੀ ਹੋਈ ਸਕੀਮ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਇਹਨਾਂ ਦੋਵਾਂ ਆਧਾਰਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਸੇ ਦਾ ਵੀ ਕੋਈ ਜ਼ੋਰ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਵਿਵਾਦਾਂ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਇਹ ਵੀ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਸਕੀਮ ਦੀ ਸੋਧ ਸਮੇਂ ਪੰਚਾਇਤ ਜਾਂ ਸਲਾਹਕਾਰ ਕਮੇਟੀ ਨਾਲ ਕੋਈ ਸਲਾਹ-ਮਸ਼ਵਰਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਸੈਕਸ਼ਨ 19 ਅਜਿਹੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਲਾਹ-ਮਸ਼ਵਰੇ ਦੀ ਕਲਪਨਾ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਨਿਯਮਾਂ ਵਿੱਚ ਅਜਿਹਾ ਕੁਝ ਜਿਸ ਲਈ ਇਹ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ ਇਕਸੁਰਤਾ ਅਫਸਰ ਨੂੰ ਸਕੀਮ ਵਿੱਚ ਸੋਧ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸਲਾਹਕਾਰ ਕਮੇਟੀ ਨਾਲ ਸਲਾਹ-ਮਸ਼ਵਰਾ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰ ਨੇ ਆਪਣੇ ਜਵਾਬ ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਗੁਰਸਰਨ ਸਿੰਘ, ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਅਤੇ ਮੇਜਾ ਸਿੰਘ, ਕਾਲਾ ਸਿੰਘ ਦੇ ਚਚੇਰੇ ਭਰਾ, ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਅਤੇ ਪਿੰਡ ਦੀ ਪੰਚਾਇਤ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਅਤੇ ਪਿੰਡ ਦੀ ਸਲਾਹਕਾਰ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਹੋਰ ਮੈਂਬਰਾਂ ਸਮੇਤ 46 ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੇ ਮੂਲ ਡਰਾਫਟ ਵਿੱਚ ਸੋਧ ਕਰਨ ਲਈ ਸਰਬਸੰਮਤੀ ਨਾਲ ਸਹਿਮਤੀ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। ਅਤੇ ਇਸ ਸੋਧੀ ਹੋਈ ਸਕੀਮ 'ਤੇ ਦਸਤਖਤ ਕੀਤੇ ਜਾਂ ਅੰਗੂਠੇ ਨਾਲ ਨਿਸ਼ਾਨ ਲਗਾਇਆ ਸੀ। ਜੇਕਰ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਅਜਿਹੀ ਸਲਾਹ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸੀ ਤਾਂ ਵੀ ਕੀਤੀ ਗਈ।

ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਇਤਰਾਜ਼ ਵੀ ਉਠਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਸੋਧੀ ਹੋਈ ਸਕੀਮ 21 ਦਸੰਬਰ 1953 ਨੂੰ ਸੈਟਲਮੈਂਟ ਅਫਸਰ ਨੂੰ ਭੇਜ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਪਰ ਇਸ ਨੂੰ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਲਈ ਵਾਪਸ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਕਿ ਤੀਹ

ਦਿਨ ਨਹੀਂ ਬੀਤ ਗਏ ਸਨ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਮੈਂ ਉੱਪਰ ਕਿਹਾ ਹੈ, ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਲੋੜੀਂਦਾ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਸੀ, ਪਰ ਇਹ ਕਿਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਾਂ ਹੋਰ ਨਹੀਂ ਸੀ ਸਕੀਮ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਭੇਜਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਪਰ ਕਿਉਂਕਿ

ਵੋਲ. VIII]

ਭਾਰਤੀ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀਆਂ ਰਿਪੋਰਟਾਂ

ਸੰਸ਼ੋਧਿਤ ਸਕੀਮ ਪਹਿਲਾਂ ਸੈਟਲਮੈਂਟ ਐਂਡ ਅਫਸਰ ਨੂੰ ਭੇਜੀ ਗਈ ਸੀ, ਜੋ ਕਿ ਐਕਟ ਦੇ ਸੈਕਸ਼ਨ 19 ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਸੇਧੀ ਹੋਈ ਸਕੀਮ ਦੀ ਵੈਧਤਾ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਹਟਾਉਂਦਾ ਹੈ। 1954 ਦੇ ਸੀ.ਡਬਲਯੂ. (ਐਪਲੀਕੇਸ਼ਨ) ਨੰਬਰ 86 ਵਿੱਚ ਸੇਧੀ ਹੋਈ ਸਕੀਮ 'ਤੇ ਇਤਰਾਜ਼ 12 ਜਨਵਰੀ 1954 ਨੂੰ ਟੈਲੀਗ੍ਰਾਮ ਰਾਹੀਂ ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ ਅਤੇ ਇਹ ਸਕੀਮ 13 ਜਨਵਰੀ 1954 ਨੂੰ ਦੁਬਾਰਾ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕਰਵਾਈ ਗਈ ਸੀ, ਪਰ ਭੇਜੇ ਗਏ ਟੈਲੀਗ੍ਰਾਮ ਸਕੀਮ ਦੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨ ਦੇ ਤੀਹ ਦਿਨ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸਨ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ, ਸਮੇਂ ਦੁਆਰਾ ਰੋਕ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ।

ਫਿਰ ਇਹ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਸਕੀਮ ਅਸਪਸ਼ਟ ਸੀ। ਪਹਿਲੀ ਗੱਲ ਵਿੱਚ, ਅਜਿਹਾ ਨਹੀਂ ਦਿਖਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਅਤੇ ਦੂਜਾ, ਇਹ ਅਦਾਲਤ ਪ੍ਰਬੰਧਕੀ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਅਪੀਲ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਵੀਰੱਪਾ ਪਿੱਲਈ ਬਨਾਮ ਰਮਨ ਅਤੇ ਰਮਨ, ਲਿਮਟਿਡ ਅਤੇ ਹੋਰਾਂ (1) ਵਿੱਚ ਹੋਈ ਸੀ।

ਇਸ ਲਈ, ਮੈਂ ਇਸ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੂੰ ਖਰਚਿਆਂ ਸਮੇਤ ਖਾਰਜ ਕਰਾਂਗਾ ਅਤੇ ਨਿਯਮ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਾਂਗਾ।

1954 ਦੀ ਸਿਵਲ ਰਿੱਟ ਐਪਲੀਕੇਸ਼ਨ ਨੰਬਰ 37 ਵਿੱਚ ਉਠਾਏ ਗਏ ਤੱਥ ਅਤੇ ਸਵਾਲ ਇੱਕੋ ਜਿਹੇ ਹਨ ਅਤੇ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾਵਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਤਿੰਨ ਨੇ ਸੇਧੀ ਹੋਈ ਸਕੀਮ ਉੱਤੇ ਹਸਤਾਖਰ ਕੀਤੇ ਹਨ। ਇਸ ਲਈ, ਮੈਂ ਉਸ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੂੰ ਖਰਚਿਆਂ ਸਮੇਤ ਖਾਰਜ ਕਰਾਂਗਾ ਅਤੇ ਨਿਯਮ ਨੂੰ ਡਿਸਚਾਰਜ ਕਰਾਂਗਾ।

ਹਰਨਾਮ ਸਿੰਘ, ਜੇ.-ਮੈਂ ਸਹਿਮਤ ਹਾਂ।

ਸੰਜੀਵ ਕੁਮਾਰ ਟਰਾਂਸਲੇਟਰ

ਡਿਸਕਲੇਮਰ:- ਸਥਾਨਕ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਅਨੁਵਾਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਨਿਆਂ ਨਿਰਣਾ ਕੇਵਲ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ਾ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਸਮਝਣ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਇਸਤੇਮਾਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਸਾਰੇ ਵਿਹਾਰਕ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰਤ ਮੰਤਵਾਂ ਲਈ, ਨਿਆਂ ਨਿਰਣੇ ਦਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸੰਸਕਰਣ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਅਮਲ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।